

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
Факультет історії та філософії
Кафедра філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Майя НІКОЛАЄВА

Handwritten signature

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТАФІЗИКА

Рівень вищої освіти *Перший (бакалаврський)*

Галузь знань *03 Гуманітарні науки*

Спеціальність *033 Філософія*

Освітньо-професійна програма *033 Філософія*

Робоча програма навчальної дисципліни «Метафізика». Одеса : ОНУ, 2023. 17 с.

Розробник: Шевцов С. П., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії
Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (Інна ГОЛУБОВИЧ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено з гарантом ОПП 033 Філософія _____ (Ірина СТАРОВОЙТОВА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії
Протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.

Голова НМК _____ (Галина ЛЕВЧЕНКО)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри філософії
Протокол № _____ від _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (прізвище та ініціали)
(підпис)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри філософії
Протокол № _____ від _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (прізвище та ініціали)
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 3	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> Спеціальність <u>033 Філософія</u> <u>Рівень вищої освіти:</u> <u>Перший (бакалаврський)</u>	<i>Обов'язкова дисципліна</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	3-й
		<i>Семестр</i>	
		6-й	6-й
		<i>Лекції</i>	
		28 год.	12 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		24 год.	-
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Не передбачено</i>	<i>Не передбачено</i>
		<i>Самостійна робота</i>	
		68 год.	108 год.
Форма підсумкового контролю: <i>іспит</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Метафізика» – роз'яснити специфіку метафізичної галузі у філософському знанні, ознайомити з головними поняттями, проблемами та функціями метафізики, а також її методами; навчити студентів орієнтуватися у філософському знанні та пов'язувати абстрактний рівень розуміння з життєвими потребами науки та суспільства.

Завдання дисципліни:

- Сформулювати та чітко донести специфіку метафізичної галузі у філософському знанні
- Представити та засвоїти основні етапи розвитку метафізики
- Усвідомити потрібність та специфіку абстрактного знання
- Розкрити основні поняття та методи метафізики як знання та дослідження
- Навчитися самостійно використовувати переваги метафізичного мислення та уникати його недоліків.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філософії та гуманітаристики або у процесі навчання, що передбачає застосування філософських теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

а) загальних (ЗК):

ЗК 3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

б) фахових компетентностей (ФК):

ФК 1. Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури.

ФК 5. Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.

ФК 10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію.

ПРН 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.

ПРН 6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

1. специфіку абстрактного мислення, його переваги та вади;
2. основні категорії та методи абстрактного мислення;
3. основні етапи формування абстрактного мислення в історії людства;
4. складності та парадокси абстрактного мислення та шляхи їхнього уникнення;
5. основні засади абстрактного розуміння реальності;

вміти:

1. виокремлювати загальний вимір повсякденних процесів та подій;
2. використовувати методи аналізу та синтезу за допомогою основних категорій метафізики;
3. визначати основні складові абстрактної наукової картини світу;
4. обґрунтовувати власні абстрактні уявлення щодо дійсного світу;
5. використовувати критичне та позитивне ставлення при аналізі існуючих наукових картин світу.

3. Зміст навчальної дисципліни Метафізика.

Змістовий модуль 1. Загальне поняття та вступ

Тема 1. Загальне поняття метафізики та її варіанти.

Питання щодо можливості визначення метафізики. Традиційні визначення та нетрадиційні. Питання щодо об'єкта метафізики. Метафізика та діалектика. Метафізика та інші науки. Метафізика та філософія. Метафізика та пізнання.

Тема 2. Історія метафізики.

Виникнення метафізики. Історія поняття «метафізика». Рання грецька філософія, поняття «буття» та метафізика. Метафізика у Платона. Метафізика у Арістотеля. Метафізика після Арістотеля. Метафізика у Середньовіччя. Метафізика у Новий час. Виклик проти метафізики. Боротьба з метафізикою. Метафізика у сучасному світі.

Тема 3. Спроби відмови від метафізики.

Причини відмови від метафізики як особливої галузі знання. Кант та відмова від його програми. Фіхте та Шеллінг. Гегель та метафізика. Спроби методологічного подолання метафізики. Парадокси метафізики та парадокси боротьби з нею. Чи можна подолати метафізику? Анти-метафізична програма позитивізму. Оновлення метафізики у 20-му столітті. Гейдеггер та його пошуки метафізики.

Тема 4. Метафізика та її місце у сучасному пізнанні.

Стан сучасного наукового пізнання. Стан сучасного філософського пізнання. Питання щодо метафізики у сучасній науці. Наука та теологія. Наука та етика. Внутрішні проблеми метафізики. Зовнішні проблеми метафізики. Метафізика перед новим викликом.

Змістовий модуль 2 . Буття

Тема 5. Буття як основна категорія метафізики.

Питання щодо категорій. «Буття» - виникнення та розвиток поняття та категорії. Складності розуміння категорії «буття». Особливий статус поняття «буття». Шляхи до розуміння буття.

Тема 6. Історія виникнення та розвитку поняття буття.

Парменід та виникнення поняття «буття». «Буття» в платонізмі та в арістотелізмі. «Буття» у середньовічній філософії. «Буття» в філософії модерну. «Буття» у Канта та Гегеля. Аналітична філософія та питання «буття».

Тема 7. Суперечливий характер поняття «буття».

«Буття» та дієслово «бути». Герменевтичне коло та інші парадокси щодо поняття «буття». Присутність буття. Питання щодо відсутності буття. Складність розуміння та суперечливість спроб висловлення.

Тема 8. Відмова від буття?

Філософія 20-го століття перед проблемою буття. Чи можна відмовитися від буття? Буття та мова. Чи існує основа онтології? Існування, присутність, буття, екзистенція тощо. Виклик трансцендентального. Виміри буття. Багатомірність буття.

Змістовий модуль 3 . Істина та її пізнання.

Тема 9. Методи та форми пізнання. Пізнання як процес та як вимір буття.

Пізнання – визначення, розуміння, усвідомлення. Наука та пізнання. Чи існує прогрес пізнання? Суб'єкт, об'єкт, предмет та мета пізнання. Форми пізнання. Засоби пізнання. Пізнання у широкому контексті.

Тема 10. Проблема засад пізнання та його обґрунтування.

Критичне ставлення. Іронія. Позиція того, хто пізнає. Обґрунтування та відмова від нього. Чи потрібна відмова від обґрунтування? Засади пізнання: раціоналізм, догматизм, експерименталізм тощо. Філософія без засад? Обґрунтування обґрунтування: питання щодо універсальних засад. Як довести універсальне у мінливому світі?

Тема 11. Парадокси пізнання: герменевтичне коло (проблема частини та цілого), сократові кола, відношення між явищем та сутністю.

Парадокси пізнання – загадки, складнощі або природа? Парадоксальність та її природа. Питання щодо подолання парадоксів. Кола Сократа. Герменевтичне коло. Як розуміти те, понад розумінням? Виміри існування та форми їх засвоєння. Наявні вирази багатомірностей: стрічка Мебіуса, бутылка Клейна, кіт Шредінгера тощо.

Тема 12. Питання щодо прогресу філософії. Проблема істини.

Питання існування істини. Що є істиною? Грецька алетейя. Критика, її роль у науці, її функція, її природа. Критика критики. Чому питання щодо прогресу філософії є парадоксом? Сучасне знання: досягнення, недоліки, перспективи. Критерій істини А. Тарського. Теорема К. Геделя. Розуміння істини у постмодернізмі. Чи є істина істиною?

4. Структура навчальної дисципліни .

Назви тем	Кількість годин											
	Очна форма						Заочна форма					
	Усього го	у тому числі					Усього го	у тому числі				
		л	сем	п	і	сп		л	с	лаб	і	сп
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		13
Змістовий модуль 1. Загальне поняття метафізики та вступ до неї												
Тема 1. Загальне поняття метафізики та її варіанти.	8	2	2			4	10	2				8
Тема 2. Історія метафізики	10	2	2			6	10	2				8
Тема 3. Спроби відмови від метафізики	10	2	2			6	10					10
Тема 4. Метафізика та її місце у сучасному пізнанні	10	2	2			6	10					10
Усього ЗМ 1	38	8	8			22	40	4				36
Змістовий модуль 2. Буття												
Тема 5. Буття як основна категорія метафізики	10	2	2			6	10	2				8
Тема 6. Історія виникнення та розвитку поняття буття	8	2	2			4	10					10
Тема 7. Суперечливий характер поняття «буття»	8	2	2			4	10	2				8
Тема 8. Відмова від буття?	14	4	2			8	10					10
Усього ЗМ 2	40	10	8	-		22	40	4				36
Змістовий модуль 3. Істина та її пізнання												
Тема 9. Методи та форми пізнання. Пізнання як процес та як вимір буття	12	4	2			6	10	2				8
Тема 10. Проблема засад пізнання та його обґрунтування	10	2	2			6	10					10
Тема 11. Парадокси пізнання: герменевтичне коло (проблема частини та цілого), сократові кола, відношення між явищем та сутністю	10	2	2			6	10	2				8
Тема 12. Питання щодо прогресу філософії. Проблема істини	10	2	2			6	10					10
Усього ЗМ 3	42	10	8			24	40	4				36
Усього годин	120	28	24			68	120	12				108

5. Теми семінарських занять (на заочній формі не передбачено)

№ з/п	Назва теми	Кільк.год. (д.ф.навч.)
Змістовий модуль 1. Загальне поняття метафізики та вступ до неї		
1.	Тема 1. Загальне поняття метафізики та її варіанти. 1. Чи можна визначити метафізику? Існуючі визначення – в чому недоліки? 2. Що є об'єктом метафізики? 3. Метафізика як метод, процес, галузь та учбова дисципліна. [1]; [2]; [3].	2
2.	Тема 2. Історія метафізики.	2

	1. Коли і як виникає поняття «метафізики»? 2. Чому метафізика отримує поширення та розповсюдження? 3. Як можливо розуміти метафізику сьогодні? [1]; [2]; [3].	
3.	Тема 3. Спроби відмови від метафізики. 1. Чому Кант намагався обмежити метафізику? 2. Як ставились до метафізики після Канта? Чому? Які для того були підстави? 3. Чи може сучасне наукове знання використовувати метафізику? [1]; [2]; [3].	2
4.	Тема 4. Метафізика та її місце у сучасному пізнанні. 1. Які риси сучасного наукового знання? 2. В чому полягає принципова суперечність використання метафізики для сучасної науки? 3. Які внутрішні проблеми (суперечності) метафізики? [1]; [2]; [3].	2
	Усього ЗМ 1	8
Змістовий модуль 2. Буття		
5.	Тема 5. Буття як основна категорія метафізики. 1. Виникнення та розвиток «буття» - поняття та категорії. 2. В чому полягає особливий статус поняття «буття»? 3. Розуміння категорій у зв'язку з онтологією. [1]; [2]; [3].	2
6.	Тема 6. Історія виникнення та розвитку поняття буття. 1. Парменід та виникнення поняття «буття». 2. «Буття» в платонізмі та в аристотелізмі. 3. «Буття» у середньовічній філософії. 4. «Буття» в філософії модерну. 5. Аналітична філософія та питання «буття». [1]; [2]; [3].	2
7.	Тема 7. Суперечливий характер поняття «буття». 1. Як співвідносяться дієслово «бути» та іменник «буття»? 2. Герменевтичне коло та інші парадокси щодо поняття «буття». 3. Складність розуміння та суперечливість спроб висловлення. [1]; [2]; [3].	2
8.	Тема 8. Відмова від буття? 1. В чому виклик з боку поняття «буття» для філософії 20-го ст. 2. Буття та мова. 3. Багатомірність буття. [1]; [2]; [3].	2
	Усього ЗМ 2	8
Змістовий модуль 3. Істина та її пізнання		
9.	Тема 9. Методи та форми пізнання. Пізнання як процес та як вимір буття. 1. Пізнання як процес та як статус. 2. Які можуть бути виміри щодо встановлення прогресу у пізнанні. 3. Суб'єкт, об'єкт, предмет та мета пізнання. 4. Онтологічний вимір пізнання. [1]; [2]; [3].	2
10.	Тема 10. Проблема засад пізнання та його обґрунтування. 1. Що передбачає критичне ставлення? 2. Чи потрібна відмова від обґрунтування? 3. В чому різниця між різними засадами пізнання: раціоналізмом, догматизмом, експерименталізмом тощо? 4. Чи можлива філософія без жодних засад? Чому? [1]; [2]; [3].	2
11.	Тема 11. Парадокси пізнання: герменевтичне коло (проблема частини та цілого), сократові кола, відношення між явищем та сутністю. 1. Парадокси пізнання – загадки, складнощі або природа? 2. Як можна подолати парадокси? 3. Що таке «кола Сократа»? Що таке «герменевтичне коло»? 4. Які ви знаєте наявні вирази багатомірностей? [1]; [2]; [3].	2
12.	Тема 12. Питання щодо прогресу філософії. Проблема істини. 1. В чому складність питання щодо істини?	2

	2. Яка роль критики у науці? Яка її функція? Яка її природа? 3. Чому питання щодо прогресу філософії є парадоксом? 4. В чому полягають відомі вам критерії істини? [1]; [2]; [3].	
	Усього ЗМ 3	8
	Усього	24

[1] – опанування першоджерел (творів мислителів з певної теми)

[2] – опрацювання додаткової й допоміжної літератури

[3] – робота на семінарі (постановка проблеми, відповіді, висновки)

6. Теми практичних занять (не передбачено)

7. Теми лабораторних занять (не передбачено)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин	
		очна ф.н.	з.ф.н.
Змістовий модуль 1. Загальне поняття метафізики та вступ до неї			
1.	Тема 1. Загальне поняття метафізики та її варіанти. 1. Традиційні та нетрадиційні визначення метафізики. 2. Об'єкт метафізики. 3. Метафізика та діалектика: співвідношення, протистояння, додатковість. [2]; [3].	4	8
2.	Тема 2. Історія метафізики. 1. Виникнення метафізики. Історія поняття «метафізика». 2. Метафізика у Платона та у Арістотеля. 3. Метафізика у Середньовіччя. 4. Метафізика у Новий час. 5. Виклик проти метафізики. Боротьба з метафізикою. 6. Метафізика у сучасному світі. [2]; [3].	6	8
3.	Тема 3. Спроби відмови від метафізики. 1. Причини відмови Кантом від метафізики як особливої галузі знання. 2. Спроби методологічного подолання метафізики. 3. Антиметафізична програма позитивізму. 4. Гейдеггер та його пошуки метафізики. [2]; [3].	6	10
4.	Тема 4. Метафізика та її місце у сучасному пізнанні. 1. Стан сучасного наукового та філософського пізнання. 2. Питання щодо метафізики у сучасній науці. 3. Внутрішні та зовнішні проблеми метафізики. [2]; [3].	6	10
	Усього ЗМ 1	22	36
Змістовий модуль 2. Буття			
5.	Тема 5. Буття як основна категорія метафізики 1. Визначення та розуміння категорій. 2. «Буття» - виникнення та розвиток поняття та категорії. 3. Складності розуміння категорії «буття». [2]; [3].	6	8
6.	Тема 6. Історія виникнення та розвитку поняття буття. 1. Парменід та виникнення поняття «буття». 2. «Буття» в платонізмі та в арістотелізмі. «Буття» у середньовічній філософії. «Буття» в філософії модерну. «Буття» у Канта та Гегеля. 3. Аналітична філософія та питання «буття». [2]; [3].	4	10
7.	Тема 7. Суперечливий характер поняття «буття». 1. «Буття» та дієслово «бути». 2. Герменевтичне коло та інші парадокси щодо поняття «буття». 3. Складність розуміння та суперечливість спроб висловлення. [2]; [3].	4	8

8.	Тема 8. Відмова від буття? 1. Філософія 20-го століття перед проблемою буття. 2. Чи можна відмовитися від буття? Буття та мова. 3. Виклик трансцендентального. Виміри буття. Багатомірність буття. [2]; [3].	8	10
Усього ЗМ 2		22	36
Змістовий модуль 3. Істина та її пізнання			
9.	Тема 9. Методи та форми пізнання. Пізнання як процес та як вимір буття. 1. Пізнання – визначення, розуміння, усвідомлення. 2. Наука та пізнання. Чи існує прогрес пізнання? 3. Суб'єкт, об'єкт, предмет та мета пізнання. Форми пізнання. Засоби пізнання. [2]; [3].	6	8
10.	Тема 10. Проблема засад пізнання та його обґрунтування. 1. Основи та форми критичного ставлення. 2. Обґрунтування та можливість відмови від нього. 3. Засади пізнання: раціоналізм, догматизм, експерименталізм тощо. 4. Які існують форми обґрунтування. [2]; [3].	6	10
11.	Тема 11. Парадокси пізнання: герменевтичне коло (проблема частини та цілого), сократові кола, відношення між явищем та сутністю. 1. Парадоксальність та її природа. 2. Кола Сократа. Герменевтичне коло. 3. Виміри існування та форми їх засвоєння. [2]; [3].	6	8
12.	Тема 12. Питання щодо прогресу філософії. Проблема істини. 1. Філософські засади існування істини. 2. Парадокс питання щодо прогресу філософії. 3. Критерій істини А. Тарського. Теорема К. Геделя. 4. Розуміння істини у постмодернізмі. [2]; [3].	6	10
Усього ЗМ 3		24	36
Усього		68	108

[1] – складання тематичного словника

[2] – опрацювання додаткової й допоміжної літератури

[3] – опанування першоджерел (творів мислителів з певної теми)

[4] – таблиця з узагальнення інформації щодо розуміння категорій в історії філософії

9. Методи навчання

У ході читання дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишаються:

- *Словесні* (лекції; пояснення, бесіди, дискусії)
- *Наочні* (мультимедійні презентації) за допомогою використання комп'ютерної техніки й комунікаційних платформ Zoom, Classroom.
- *Практичні* (опрацювання лекційного матеріалу та довідкової й додаткової літератури, складання конспекту з першоджерел і тематичного словника).

Передбачається проведення групових (а за потреби і індивідуальних) консультацій.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності та всебічності.

- *Поточний* контроль – усне опитування на семінарському занятті;
- *Періодичний* контроль - оцінювання результатів самостійної роботи;
- *Підсумковий* контроль – іспит.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

здобувачів освіти на іспиті для очної форми навчання/заочної форми навчання (20-40 балів)

Оцінка	Кільк. балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно	35-40	Здобувач освіти правильно, точно і повно виконав всі завдання екзаменаційного білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Ґрунтовно і всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє філософською термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання, робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки.
Добре	25-35	Здобувач освіти достатньо повно виконав всі завдання екзаменаційного білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє філософською термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні, робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем, коли на них вказує екзаменатор.
Задовільно	15-25	Здобувач освіти у неповному обсязі виконав всі завдання екзаменаційного білету, відповіді на додаткові та навідні запитання мають нечіткий, розпливчастий характер. Володіє основним обсягом теоретичних знань, неточно використовує філософську термінологію. Відчуває значні труднощі при побудові самостійної логічної відповіді, у застосуванні теоретичних знань при аналізі практичних завдань, виявленні причинно-наслідкових зв'язків. У відповідях мають місце суттєві помилки.
Незадовільно з можливістю повторного складання	10-15	Здобувач освіти не виконав завдання екзаменаційного білету, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання екзаменаторів. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння філософською термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань, виявляти причинно-наслідкові зв'язки. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0-10	Не володіє навчальним матеріалом. Виконує лише елементи завдання, погребує постійної допомоги викладача.

**Критерії оцінювання навчальних досягнень
здобувачів освіти на семінарських заняттях для очної форми навчання
(семінарські заняття для заочної форми навчання не передбачено)**

Види робіт	Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії оцінювання
Опанування першоджерел (творів мислителі)	Відмінно	3-4	Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної відповіді; вільно використовує набуті теоретичні знання, філософську й наукову термінологію, проявляє творчий підхід, самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно

В метафізики)			використовує інформаційні технології, вчасно виконує завдання.
	Добре	2-3	Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; використовує набуті теоретичні знання, філософську й наукову термінології; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує інформаційні технології, але допускає несуттєві неточності, вчасно виконує завдання.
	Задовільно	1-2	Здобувач самостійно застосовує алгоритм (методику) виконання завдання, відчуває труднощі у застосуванні теоретичних знань, філософської й наукової термінології, пошуку додаткової інформації, а допущені помилки, при підготовці, не дають можливості зробити правильні висновки; завдання виконує вчасно.
	Незадовільно з можливістю повторного складання	>1	Здобувач планує та виконує частину завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані практичні уміння та навички, допускається грубих помилок у застосування філософської й наукової термінології; невчасно виконує завдання.
	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0-0,2	Здобувач не правильно виконав завдання для самостійної роботи, продемонстрував незадовільне знання понятійного апарату, не зміг застосовувати теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу. Або завдання не виконане.
Складання конспекту з додаткової й допоміжної літератури	Відмінно	1,5-2	Здобувач самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно, логічно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних філософських проблем, цитує першоджерела; якісно оформлює список літератури; дотримується структури написання роботи. Робота відзначається багатством слововживання, аргументованою, граматичною правильністю та різноманітністю, стилістичною довершеністю
	Добре	1-1,5	Здобувач самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних філософських проблем, цитує першоджерела; якісно оформлює список літератури; дотримується структури написання роботи, вдало добирає лексичні засоби, проте ще має працювати над умінням виразно висловлювати власну позицію і належно її аргументувати
	Задовільно	0,5-1	Робота здобувача загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення, має бути увиразненні основні думки, посилена єдність стилю, мовне оформлення різноманітнішим, аргументованішим, більш уваги слід приділити оформленню списку літератури.

	Незадовільно з можливістю повторного складання	0,2-0,5	Створеному здобувачем тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи, побудоване висловлювання характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики, аргументованість; список літератури слід переробити.
	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0-0,2	Здобувач не якісно виконав опанування тексту, продемонстрував незадовільне знання понятійного апарату, не зміг застосовувати теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу. Або завдання не виконане.
Робота на семінарі (постановка проблеми, відповіді, висновки)	Відмінно	8-10	Здобувач бере активну участь у роботі семінару, може аргументовано відповідати, оцінювати результати власної відповіді, ставити питання, робити висновки; вільно використовує набуті теоретичні знання, філософську й наукову термінологію, проявляє творчий підхід, самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує інформаційні технології, вчасно виконує завдання.
	Добре	5-8	Здобувач бере участь у роботі семінару, може аргументовано відповідати, оцінювати результати власної відповіді, ставити питання, робити висновки; використовує набуті теоретичні знання, філософську й наукову термінологію; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує інформаційні технології, але допускає несуттєві неточності, вчасно виконує завдання.
	Задовільно	2-5	Здобувач повільно бере участь у роботі семінару, може стисло відповідати, ставити питання, робити висновки: відчуває труднощі у застосуванні теоретичних знань, філософської й наукової термінології, пошуку додаткової інформації, а допущені помилки, при підготовці, не дають можливості зробити правильні висновки; завдання виконує вчасно.
	Незадовільно з можливістю повторного складання	1-2	Здобувач бере участь у роботі семінару за позовом й допомогою викладача, у відповідях відсутні сформовані практичні уміння та навички, допускається грубих помилок у застосуванні філософської й наукової термінології; невчасно виконує завдання.
	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	>1	Здобувач не підготувався до роботи семінару: не виконав завдання для самостійної роботи, продемонстрував незадовільне знання понятійного апарату, не зміг застосовувати теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу.

Критерії оцінювання результатів виконання завдань для самостійної роботи для очної форми навчання/ заочної форми навчання

Самостійна робота	Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії оцінювання
-------------------	-------------------------------	-----------------	---------------------

Опанування першоджерел (творів мислителів з метафізики)	Відмінно	-/5	Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної роботи; вільно використовує набуті теоретичні знання, філософську й наукову термінологію, проявляє творчий підхід, самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує інформаційні технології, вчасно виконує завдання.
	Добре	-/4	Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної роботи; використовує набуті теоретичні знання, філософську й наукову термінологію; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує інформаційні технології, але допускає несуттєві неточності, вчасно виконує завдання.
	Задовільно	-/3	Здобувач самостійно застосовує алгоритм (методику) виконання завдання, відчуває труднощі у застосуванні теоретичних знань, філософської й наукової термінології, пошуку додаткової інформації, а допущені помилки, при підготовці, не дають можливості зробити правильні висновки; завдання виконує вчасно.
	Незадовільно з можливістю повторного складання	-/2	Здобувач планує та виконує частину завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані практичні уміння та навички, допускається грубих помилок у застосуванні філософської й наукової термінології; невчасно виконує завдання.
	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	>1	Здобувач не правильно виконав завдання для самостійної роботи, продемонстрував незадовільне знання понятійного апарату, не зміг застосовувати теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу. Або завдання не виконане.
Складання конспекту з додаткової й допоміжної літератури	Відмінно	-/6-10	Здобувач самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно, логічно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних філософських проблем, цитує першоджерела; якісно оформлює список літератури; дотримується структури написання роботи. Робота відзначається багатством слововживання, аргументованою, граматичною правильністю та різноманітністю, стилістичною довершеністю
	Добре	-/ 4-5	Здобувач самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних філософських проблем, цитує першоджерела; якісно оформлює список літератури; дотримується структури написання роботи, вдало добирає лексичні засоби, проте ще має працювати над умінням виразно

		висловлювати власну позицію і належно її аргументувати
Задовільно	2-3	Робота здобувача загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення, має бути увиразненні основні думки, посилена єдність стилю, мовне оформлення різноманітнішим, аргументованішим, більш уваги слід приділити оформленню списку літератури.
Незадовільно з можливістю повторного складання	-/1	Створеному здобувачем тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи, побудоване висловлювання характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексика, аргументованість; список літератури слід переробити.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	-/ 0	Здобувач не якісно виконав опанування тексту, продемонстрував незадовільне знання понятійного апарату, не зміг застосовувати теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу. Або завдання не виконане.

11. Питання для підсумкового контролю (іспит)

1. Традиційні визначення метафізики (надати приклад, пояснити в чому полягає традиційність).
2. Не-традиційні визначення метафізики (надати приклад, пояснити, в чому відміна від традиційного).
3. Об'єкт метафізики.
4. Метафізика та діалектика.
5. Загальне відношення метафізики до наукового пізнання (зокрема, філософії)
6. Історія поняття «метафізика».
7. Виникнення метафізики як способу міркування.
8. Метафізика у Платона.
9. Метафізика у Арістотеля.
10. Метафізика після Арістотеля.
11. Метафізика у Середньовіччі (з чим пов'язаний її розквіт?).
12. Метафізика у Новий час.
13. Початок боротьби з метафізикою: причини.
14. Початок боротьби з метафізикою: форми.
15. Стан метафізики у сучасному науковому світі.
16. Обмеження Кантом метафізики: причини й наслідки.
17. Відмова від Кантового обмеження від метафізики.
18. Спроби методологічного подолання метафізики.
19. Анті-метафізична програма логічного позитивізму.
20. Оновлення метафізики у 20-му столітті.
21. М. Гейдеггер та його пошуки метафізики.
22. Метафізика як наука у сучасному світі.
23. Внутрішні та зовнішні суперечливості метафізичного знання.
24. Виникнення та розвиток поняття та категорії «буття».
25. У чому полягає особливий статус поняття «буття».
26. Історія виникнення та розвитку поняття «буття».
27. «Буття» у платонізмі та в арістотелізмі.
28. «Буття» у середньовічній філософії.
29. «Буття» у Канта та Гегеля.

30. Аналітична філософія та питання «буття».
31. Герменевтичне коло та інші парадокси щодо поняття «буття».
32. Філософія 20-го століття перед проблемою буття.
33. Співвідношення буття та мови з точки зору філософії.
34. Яким чином філософія намагається довести багатомірність буття?
35. Розкрийте співвідношення між наукою та пізнанням.
36. Суб'єкт, об'єкт, предмет та мета пізнання.
37. Форми та засоби пізнання.
38. Засади пізнання: раціоналізм, догматизм, експерименталізм тощо.
39. Парадоксальність пізнання та її природа.
40. Розкрийте парадокс герменевтичного кола чи «кіл Сократа».
41. Розкрийте парадоксальність питання щодо існування істини.
42. Логічний критерій істини Альфреда Тарського: сутність, форма, сфера прикладання.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Очна форма

Поточний та періодичний контроль												Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				СР		
СЗ 1	СЗ 2	СЗ 3	СЗ 4	СЗ 5	СЗ 6	СЗ 7	СЗ 8	СЗ 9	СЗ 10	СЗ 11	СЗ 12			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	18	22	100
Усього за модулем 1:20				Усього за модулем 2:20				Усього за модулем 3:20						

СЗ – семінарські заняття

СР – самостійна робота

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ (очна форма)

Види навчальної роботи	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		
	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів(максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів(максимальна)
Семінарські заняття	5	4	20	5	4	20	5	4	20
Усього			25			25			25
Усього	75								
СР. Складання таблиці з узагальнення інформації щодо розуміння категорій в історії філософії	1,5 балів x 12 занять = 18 балів								
Усього	18								
Підсумкова сума балів	100								

Заочна форма

Поточний та періодичний контроль						ВІ	Сума балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			
К	КПджер	К	ПДж	К	ПДж	40	100
10	10	10	10	10	10		
Усього за модулем 1: 20		Усього за модулем 2: 20		Усього за модулем 3: 20			

К – конспект з додаткової й допоміжної літератури

КПДжер – першоджерела (твори мислителів з відповідної теми)
 VI- Відповідь на іспиті

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ (заочна форма)

Види навчальної роботи	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		
	Кількість балів за одне заняття	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)
СР (опанування першоджерел (творів мислителів з певної теми))	5	2	10	5	2	10	5	2	10
Усього	10			10			10		
СР (складання конспекту з додаткової й допоміжної літератури)	5	2	10	5	2	10	5	2	10
Усього	10			10			10		
Відповідь на іспиті	40								
Підсумкова сума балів	100								

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
85-89	B	зараховано
75-84	C	
70-74	D	зараховано
60-69	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Метафізика». Одеса : ОНУ, 2023. 17 с.
2. Силабус курсу «Метафізика».
3. Написання, оформлення та захист курсових і дипломних робіт : метод. вказівки для студентів .../ Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ф-т історії та філософії ; упоряд.: О. М. Луговий, Л. В. Новікова, Н. О. Петрова, О. О. Синявська, І. І. Старовойтова, І. В. Сумченко. Одеса : ОНУ, 2019. 47 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/25700>

13. Рекомендована література Основна

1. Куртін Ж.-Ф. Реальність / Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 2. Пер. з фр. Наук. керівн. проекту: Барбара Кассен та Костянтин Сигов. Київ : Дух і літера, 2011. Сс. 30 – 46.
2. Куртін Ж.-Ф. Сутність / Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 1. Пер. з фр. Наук. керівн. проекту: Барбара Кассен та Костянтин Сигов. Київ : Дух і літера, 2009. Сс. 110 – 126.
3. Лакс М. Метафізика: сучасний вступний курс. Київ : Дух і літера, 2016. 584 с.

4. Стружевський В. Онтологія: Київ : Дух і літера; Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2014. 312 с.

Додаткова

1. Арістотель. Метафізика / пер. з давньогрец., передмова і прим. О. А. Юдіна. Харків : Фоліо, 2020. 300 с.
2. Арістотель. Метафізика. Пер. с давньогрец. О. Панича. Київ : Темпора, 2022. 848 с.
3. Бергзон А. Вступ до метафізики. Коломия : Галицька накладна Якова Оренштайна в Коломій, 1910.
Ел.ресурс: https://shron1.chtyvo.org.ua/Henri_Bergson/Vstup_do_metafizyky.pdf?
4. Гусев В. І. Вступ до метафізики. Київ : Либідь, 2004. 488 с.
5. Дамміт М. Логічні основи метафізики (пер. з нім. В. Навроцького за ред. А. Васильченко). Київ : IRIS, 2001.
6. Кобяков О. Вступ до метафізики. Короткий нарис буття. Ел. ресурс: https://chtyvo.org.ua/authors/Kobiakov_Oleksandr/Vstup_do_metafizyky_Korotkyi_narys_buttia/
7. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf
8. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 1. Наук. керівн. проекту: Барбара Кассен та Костянтин Сигов. Київ : Дух і літера, 2009. 576 с.
9. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 2. Пер. з фр. Наук. керівн. проекту: Барбара Кассен та Костянтин Сигов. Київ : Дух і літера, 2011. 488 с.
10. Ібн Сіна. Метафізика / Ібн Сіна. Книга Спасіння. Пер. М. Якубовича. Київ : Темпора, 2020. 592 с.
11. Читанка з історії філософії: У 6 кн. / Під ред. Г.І. Волинки. Київ, Довіра, 1993.
12. Kim J., Sosa E., Rosenkrantz G. S. (ed.) *A Companion to Metaphysics*. Blackwell Publishing Ltd., 2009. 665 p.
13. Le Poidevin R., Simons P., McGonigal A., Cameron R. P. (ed.). *The Routledge Companion to Metaphysics*. London, New York: Routledge, 2009. 609 p.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова . URL : <http://lib.onu.edu.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL : <http://www.library.univ.kiev.ua/>
4. Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України. URL : <http://www.filosof.com.ua/>
5. Найвидатніші філософи світу та України. URL : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>
6. Електр. бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського фак. Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html>
7. Філософська енциклопедія Станфордського університету. URL : <http://plato.stanford.edu/>